

Novelisace zákona o pojištění u báňských bratrských pokladen.

Dr. Alois J. Jindřich

Zákon ze dne 11. července 1922, č. 242 Sb. o pojištění u báňských bratrských pokladen, jenž nabyl účinnosti dne 1. října 1924, provedl od základů reformu dřívějšího rychle zastaravšího hornického pojištění. Odstranil hlavní závady hornického pojištění, především také velkou roztržitost na spoustu drobných nositelů pojištění (bratrských pokladen), jež hlavně překážela jednotnému provádění provisiního pojištění a zdražovala administrativu tím, že vytvořil jediného nositele pojištění, Ústřední bratrskou pokladnu v Praze. Bratrské pokladny zůstaly nositelkami jen nemocenského pojištění horníků, — a pokud jde o provisiní pojištění — staly se orgány Ústřední bratrské pokladny. Zákon č. 242/1922 Sb. odstranil také nejkřiklavější rozdíly mezi t. zv. starodůchodci a novodůchodci, při tom však neřešil spolehlivým způsobem otázku úhrady.

Zákon č. 242/1922 Sb. byl novelisován zákonem ze dne 3. července 1936, č. 200 Sb. (I. novela). Tento zákon má celkem pět článků; článek I. upravil, doplňoval, po případě rušil ustanovení zákona č. 242/1922 Sb.; rovněž čl. V. nahradil původní ustanovení cit. zákona, pokud jde o pojištění osob, zaměstnaných v nehornických podnicích s doly souvisejících. Naproti tomu článek II., pojednávající o převádění nároků zaměstnanců přestoupivších z hornického pojištění do jiného druhu důchodového pojištění (a naopak) a článek III. o zajištění u Ústřední sociální pojišťovny obsahuje látku zcela novou. Článek IV. má ustanovení přechodná, která uvádějí v soulad odlišná oprávnění původního zákona od tohoto zákona pro provisionisty a pojištěnce pojištěné před 1. červencem 1936. Článek VI. stanoví den účinnosti zákona na 1. července 1936 a zmocňuje ministra veřejných prací, aby vyhlásil plné znění zákona č. 242/1922 Sb. se změnami, provedenými novým zákonem. Podle tohoto ustanovení vydal ministr veřejných prací pod č. 2 Sb. z r. 1937 vyhlášku ze dne 17. prosince 1936, kterou vyhlásil úplný, novelovaný text zákona.*)

Dne 25. května 1940 bylo uveřejněno vládní nařízení ze dne 29. února 1940, č. 167 Sb. (II. novela), které v mnohém směru provádí obdobné úpravy, jako byly provedeny IV. novelou pojišťovacího zákona č. 112/1940 (srv. číslo 4.—5. tohoto ročníku, str. 158.).

Také v hornickém pojištění byla pocifována nutnost přizpůsobiti dosavadní výši dávek novým hospodářským poměrům; první etapou k tomu bylo vládní nařízení ze dne 9. listopadu 1939, č. 298 Sb., jímž byly k důchodům provisiního pojištění poskytnuty jednorázové mimořádné přídatky. Tehdy šlo o opatření prozatímní; nyní došlo k trvalé úpravě, kterou byla zvýšena úroveň dávek hornického pojištění.

Základní částka byla zvýšena u provisií napadlých před 1. červencem 1936 ze 300 K na 400 K ročně a u provisií napadlých po 30. červnu 1936 na 550 K ročně. Zvyšovací částky činí jednotně 8 K za každý příspěvkový měsíc, t. j. i za příspěvkové měsíce, získané do čekací doby. Za příspěvkové měsíce, získané dobrovolným pokračováním v pojištění, činí zvyšovací částky 6 K ročně. Státní příspěvek činil 500 K ročně k provisií invalidní (starobní), 250 K ročně k provisií vdovské a k provisií sirotčím 100 K u sirotků jednostranně osiřelých a 200 K u sirotků oboustranně osiřelých. Nyní byla výše státního příspěvku ke všem provisiím upravena takto: 660 K ročně k provisiím invalidním a starobním, 330 K k provisiím vdovským a provisiím oboustranně osiřelých dětí a 180 K ročně k pro-

*) Informativní článek o I. novele, t. zv. sanační, přinesli jsme v ročníku XVIII., v č. 1., na str. 18. a násl.

visím sirotků jednostranně osiřelých. Výměra vychovávacího příplatku se zvyšuje podle obdoby pojišťovacího zákona (IV. novely) z dosavadní desetiny invalidní provise na osminu. Nově se zavádějí — rovněž podle obdoby IV. novely k pojišťovacímu zákonu — minima vychovávacích příplatků (480 K za první dítě a 360 K za další dítě), pod než nesmí nikdy vychovávací příplatek klesnouti. Toto ustanovení je u valné většiny důchodů důležitějším zvýšením vychovávacího příplatku, nežli zvýšení na osminu, poněvadž tato minima zvyšují příplatky pro důchody nižší než 3840 K ročně (bez započtení státního příspěvku podle § 18 a), resp. pro příplatky na druhé a další děti u důchodů, nižších než 2880 K ročně nad jednu osminu. Je-li dítě již zaopatřeno tím, že požívá sirotčího důchodu podle tohoto nebo i jiného sociálně pojišťovacího zákona (na př. po zemřelé matce, pojištěné podle pojišťovacího nebo pensijního zákona), vylučuje tato skutečnost sama o sobě nárok na vychovávací příplatek podle tohoto zákona (na př. se strany otce-provisionisty).

U vdovské provise zavádí se nově minimální důchod 870.— K ročně (ve stejné výši, ve které byl zaveden minimální důchod IV. novelou pojišťovacího zákona); podmínkou je, aby vdova zároveň nepožívala jiného důchodu podle tohoto zákona, nebo jiného zákona sociálně pojišťovacího, nebo z prostředků veřejných, neboť jen tehdy je důvod k přiznání takového minima. Do minima se nepočítá státní příspěvek.

Dosud činil sirotčí důchod pro jednostranně osiřelé dítě pětinu důchodu (nebo nároku na důchod) zemřelého rodiče; u oboustranně osiřelého dítěte činil sirotčí důchod dvě pětiny. Nyní činí pro jednostranně osiřelé dítě čtvrtinu, pro oboustranně osiřelé dítě polovinu invalidní nebo starobní provise. I zde jsou zavedena nově minima (pro jednostranně osiřelé dítě 420 K, pro oboustranně osiřelé dítě 870 K ročně); podmínkou je tu opět, aby sirotek zároveň nepožíval důchodu podle jiného zákona sociálně pojišťovacího nebo z prostředků veřejných. Do minima se nepočítá ani zde státní příspěvek.

Ke zkrácení provise dochází nyní jen tehdy, je-li úrazový důchod vyšší než 1.200 K ročně (dříve tomu tak bylo již tehdy, dosahoval-li úrazový důchod 600 K ročně) a i tehdy pro výpočet částky, o kterou se provise krátí, bere se v úvahu pouze ta část úrazového důchodu, která převyšuje 1.200 K ročně.

Ustanovení o výbavném bylo doplněno tak, že pojištěnkám, zařazeným v nemocenském pojištění ve třídách XIII. a XIV. přiznává se výbavné 650 K, ve třídě XV. 700 K. Odbytné ve třídách XIII. a XIV. činí 650 K, ve třídě XV. 850 K.

Nově přiznala II. novela Ústřední bratrské pokladně v oboru provisiho pojištění a revírním bratrským pokladnám v oboru pojištění nemocenského přímý nárok na náhradu dávek, které jsou povinny poskytnouti, a to až do výše náhradního nároku pojištěnce nebo jeho pozůstalých, proti třetí osobě, proti níž má pojištěnec z důvodu tělesného poškození, nebo jeho pozůstalí z důvodu úmrtí nebo vlastního tělesného poškození zákonný nárok na náhradu škody.

Zvýšení dávek vyžádalo si také zvýšení úhrady. Dosavadní pojistné za člena a příspěvkový měsíc bylo zvýšeno z 66 K na 81 K. Přejídná podnikatelská přírážka k pojistnému zůstala nezměněna a činí 21 K měsíčně. Sanační dávka z uhlí za metrický cent hnědého uhlí a hnědouhelných briket zvyšuje se z 15 na 25 h, kamenného uhlí, kamenouhelných briket a bulet z 25 h na 35 h; u koku byla dosud sanační dávka jednotná 30 h za metrický cent. Protože uhelná daň z koku, použitého na výrobu surového železa ve vysokých pecích v tuzemsku je nižší než pro koks ostatní byla sanační dávka z tohoto koku stanovena na 25 h, kdežto pro koks ostatní činí 40 h. Nové sanační dávky podléhají dodávky paliv, uskutečněné ode dne uveřejnění tohoto vládního nařízení, t. j. od 25. května 1940.

Podle I. novely byl stát povinen poskytovat po dobu 10 let od její účinnosti příspěvek 90.000.000 K ročně. Následkem státoprávních změn bylo třeba určit znovu výši tohoto příspěvku; nebylo lze však tak učiniti definitivně, zvláště také proto, že dosud není znám konečný obsah úmluv o vypořádání na poli sociálního pojištění mezi Říší a vládou Protektorátu Čechy a Morava, mezi Říší a Slovenskem a mezi Říší a Uhrami. Bylo proto třeba svěřiti tuto úpravu uspořádání administrativnímu, k němuž se zmocňuje ministerstvo veřejných prací v dohodě s ministerstvem financí. Toto ustanovení platí zpětně od 1. listopadu 1938.

Poněvadž Ústřední bratrská pokladna vydává za přestupující pojištění převodní částky podle pojišťovacího zákona, bylo doplněno také ustanovení čl. II., § 1, odst. 2. tak, že příspěvková doba, získaná u Ústřední bratrské pokladny placením příspěvků po 29. února 1940, počítá se pro stanovení převodní částky podle třídy F invalidního pojištění. Změny, nastalé v pojišťovacím zákoně od 1. července 1936 neplatí, pro zajištění Ústřední bratrské pokladny u Ústřední sociální pojišťovny.

Zavedení nových tříd v invalidním a starobním pojištění vyřadalo si doplnění také čl. V. I. novely o pojištění osob zaměstnaných v nehornických podnicích tak, že do třídy E budou zařaďováni pojištěnci, kteří jsou v nemocenském pojištění ve tř. XIII. a XIV. a do tř. F pojištěnci, jež jsou v nemocenském pojištění ve tř. XV.

Také vyrovnávací příspěvek podnikatelů byl upraven a činí za každý příspěvkový den rozdíl mezi částkou K 2.05 a částí pojistného, připadající na podnikatele podle pojišťovacího zákona.

V oboru nemocenského pojištění prováděného revírními bratrskými pokladnami byly zavedeny pro obor hornického pojištění další dvě povinné třídy. Pro pojištěnce, jejichž pracovní výdělek převyšuje denně 37.50 K a nepřesahuje 40.50 K, zavádí se třída XIV. s průměrným pracovním výdělkem 39.— K denně a s denním nemocenským 26.— K, a pro pojištěnce, jejichž pracovní výdělek převyšuje denně 40.50 K, zavádí se tř. XV. s průměrným pracovním výdělkem 42.— K denně a s denním nemocenským 28.— K.

Nová úprava nabyla účinnosti — až na dvě výjimky shora zmíněné — dne 1. března 1940. Platí také pro důchody, které napadly před tímto datem. Důchodci, kteří již v únoru 1940 dostávali důchod, dostali březnovou splátku vyplacenu dvakrát; zvýšený důchod obdrželi až od splátky červnové. Naproti tomu u těch pojištěnců, kde důchod náleží sice ode dne před 1. březnem 1940, kde však nebyl do konce února vyměřen, bude přiznán a vyplacen zvýšený důchod již od splátky březnové. Tito důchodci tedy neobdrželi březnovou splátku dvakrát. Opravné prostředky proti nově vyměřeným provisím nejsou přípustny proto, že početní chyba je při kontrolním systému Ústřední bratrské pokladny téměř vyloučena. Upozornil-li by důchodce na početní chybu a pod., je samozřejmé, že by byla opravena. Jednorázové dávky, napadlé před 1. březnem 1940 nebudou doplacený.

Několik poznámek k zákonu o ochraně nájemníků s hlediska soudní příslušnosti.

Dr. Mojmír K u s á k.

S datem 1. června 1940 byla vydána částka 60 Sb. zák. a nař. Tato částka obsahuje vládní nařízení č. 177 ze dne 28. března 1940 o ochraně nájemníků. Toto vládní nařízení jest zatím posledním ze serie předpisů, které prodlužovaly nebo pozměňovaly zák. č. 275/1920 Sb. o ochraně nájemníků. Jest celkem dva-